

**MAMLAKAT BANKLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH
YO'LLARI**

DIYORBЕК SULTONOV ADHAM O'G'LI

Toshkent moliya instituti

Bank ishi

+998931671724

ANNOTATSIYA

Mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish, sanoat korxonalarining bankrotlik sabablarini chuqur o'rganish hamda bankrotlikni oldini olib, o'z vaqtida bartaraf etishdan iborat. Har bir korxonaga uchun raqobat kuchayishi sharoitida o'zining raqobatbardoshligini saqlab qolish va oshirish vazifasi birinchi o'ringa chiqadi. Mazkur maqolada korxonalarni moliyaviy-iqtisodiy qo'llabquvvatlash, sog'lomlashtirish va rag'batlantirish mexanizmlari, iqtisodiyotni modernizatsiya qilish sharoitida iqtisodiy nochor korxonalarni rag'batlantirish masalalari ko'rib chiqiladi. Raqobatbardoshlikni o'rganish mikroiqtisodiyotning asosiy tamoyillari, sanoat iqtisodiyoti va sanoat bozorlari iqtisodiyoti, birinchi navbatda, xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning xatti-harakatlari va sanoat tashkilotining xususiyatlari bilan bog'liq bo'lgan bilimlarni nazarda tutadi.

Kalit so'zlar: *bankrotlik, moliyaviy sog'lomlashtirish, innovatsion sanoat siyosati, bankrotlik instituti, restrukturizatsiya, bozor kontsentratsiyasi, vertikal model, gorizontal model.*

KIRISH

Korxonalarining raqobatbardoshligini ta'minlashning zarur sharti davlat tomonidan raqobatni qo'llab-quvvatlash va monopoliyalarni tartibga solish bo'yicha maxsus sanoat siyosatni amalga oshirishdir. Sanoat siyosati - bu davlat hokimiyati organlari, mahalliy o'zini o'zi boshqarish, biznes va jamiyat o'rtasidagi tizimli muvozanatli raqobatbardosh iqtisodiyotni va sanoat ishlab chiqarishining yuqori texnologiyali intellektual yadrosini shakllantirish bilan bog'liq munosabatlar tizimidir. Zamonaviy iqtisodiyotda bozor tuzilmalarining ko'plab potentsial ijtimoiy ehtiyojlarni qondira olmasligi bilan bog'liq bo'lgan bozorni tartibga solish nuqsonlarining mavjudligi, iqtisodiy rivojlanish, ijtimoiy-iqtisodiy farqlanishning kuchayishi, bozor kontsentratsiyasining o'sishi, ishtirokchilarning qiziqishining yo'qligi, fundamental tadqiqotlarni moliyalashtirish, ilmiy-texnik sohani qo'llabquvvatlash zarurati investitsiya talabini rag'batlantirish, moliya-kredit sektori faoliyatini muvofiqlashtirish chora-tadbirlari nuqtai nazaridan davlat aralashuvini talab qiladi. Milliy korxonalarni qo'llab-quvvatlash, mamlakatning texnologik rivojlanishining ustuvorligini

belgilaydigan innovatsion tarmoqlarni shakllantirishga ko'maklashish uchun bojxona tariflarini ham tartibga solish ustuvor vazifa bo'lib hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

Sanoat siyosati iqtisodiyotga davlat ta'sirining boshqa sohalari, shu jumladan tashqi iqtisodiy, mintaqaviy monopoliyaga qarshi siyosat, ekologik va ijtimoiy siyosat bilan chambarchas bog'liqdir. Shu bilan birga, iqtisodiyot faoliyati va rivojlanishining turli bosqichlarida sanoat siyosati aniq maqsadlarga va amalga oshirish vositalariga ega. Tsiklik rivojlanayotgan iqtisodiyot sharoitida, tarkibiy inqirozni bartaraf etish bosqichida sanoat siyosati ustunlik bilan sanoat sektorining yangi turdagi sanoat tuzilmasini shakllantirishga yordam beradi. Yuqori darajadagi ishlab chiqarish texnologik tuzilmasidan, iqtisodiy o'sish bosqichida – shakllanayotgan kompleksni rivojlantirish va mustahkamlash, barqarorlashtirish bosqichida mavjud ishlab chiqarish, ilmiy, texnik va innovatsion salohiyatni ro'yobga chiqarishga qaratilgan. Shunday qilib, iqtisodiy rivojlanish bosqichiga qarab, sanoat siyosati sanoatning mavjud tuzilishini qo'llab-quvvatlaydi yoki yangi turdagi sanoat tuzilmasini shakllantiradi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Dirijizm (fransuzcha dirigisme) - Fransiyada XX asrning 40-yillari o'rtalarida davlat tomonidan iqtisodiyotni boshqarishga faol aralashish siyosati ro'y bergan. Davlatning iqtisodiy kompleksga ta'siri darajasi va xususiyatiga ko'ra, iqtisodiy nazariyada sanoat siyosatining ikkita muqobil modelini ajratish odatiy holdir: 1) dirijizm modeli - "qattiq" yoki vertikal model; 2) liberal model- "yumshoq" yoki gorizontaal model. "Qattiq" siyosat odatda iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlarini yaratish va rivojlantirishga qaratilgan siyosat sifatida tushuniladi. Davlat idoralari byudjet subsidiyalari va ustuvor tarmoqlardagi korxonalariga berilgan kreditlar, kompaniyalarga bilvosita subsidiyalar berish mexanizmlari va tashqi savdoda proteksionizm asosida uzoq muddatli o'sish strategiyasini shakllantiradi. Iqtisodiy kompleks sub'ektlarining o'zaro bog'liqligi yetakchi tarmoqlarning yutuqlaridan foydalanish va iqtisodiyotning yangi turini shakllantirish asosida turdosh tarmoqlarning zanjirli rivojlanishini ta'minlaydi. Davlatning iqtisodiyotga bevosita faol aralashuvini nazarda tutadigan sanoat siyosatining "qattiq" modelidan farqli o'laroq faol tashkilot, davlat tadbirkor va investor sifatida, liberal "yumshoq" siyosat raqobatbardoshlikni oshirish uchun sharoit yaratishga va milliy kompaniyalar samaradorligini oshiradigan investitsiya loyihalarini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Gorizontaal model barcha tarmoqlar uchun umumiy bo'lgan ishlab chiqarishni rivojlantirish imkoniyatlarini shakllantirishga qaratilgan. Ushbu model tarafdorlarining fikriga ko'ra, sanoatni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash paydo bo'layotgan nisbatlarning saqlanishiga olib kelishi mumkin; bu bozor kuchlari ta'siriga asoslangan tuzilmani doimiy ravishda sozlash strategiyasining

afzalligini belgilaydi. Biroq, hozirgi kon'yunktura va cheklangan resurslar sharoitida bozor mexanizmining nomukammalligi, masalan, xom ashyo sektorini ishlab chiqarish tarmoqlari zarariga haddan tashqari kapitallashtirishda namoyon bo'lmoqda, uzoq muddatli istiqbolda iqtisodiyotning innovatsion, texnologik va boshqa sohalarida orqada qolib, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishda sezilarli nomutanosibliklarga olib kelishi mumkin. Bugungi kunga kelib dunyoning ko'pgina rivojlangan mamlakatlarida (Fransiya, Germaniya, AQSh va boshqa davlatlarda) sanoat siyosati amalga oshirilmoqda. Davlat organlari sanoat tarkibini jahon iqtisodiyoti muammolariga moslashtirishga, milliy sanoat majmuasining raqobatbardoshligini oshirishga, ishlab chiqarish infratuzilmasini yaxshilashga, yangi sanoat tarmoqlarini shakllantirishga va boshqalarga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni amalga oshiradilar.

XULOSA

Bugungi kunda ishlab chiqarishning past texnologik darajasi, ishlab chiqarish zanjirlarining bir qismi bo'lgan boshqa tarmoq korxonalarini tomonidan innovatsion mahsulotlarga talabning yetishmasligi, yuqori sifatli inson kapitalining yetishmasligi innovatsiyalarning tarqalishi va joriy etilishiga to'sqinlik qiladi, innovatorlarning boshqa rivojlangan davlatlarga chiqib ketishini tezlashtiradi. Texnologiyalarni sotib olish uchun katta moliyaviy resurslarga, shuningdek yutuqlarni moslashtirish uchun rivojlangan ilmiy va texnologik bazaga bo'lgan ehtiyoj xoldinglarga birlashtirilgan yirik korxonalar, shuningdek davlat korporatsiyalarining bir qismi bo'lgan kompaniyalar orasida innovatorlarning yuqori ulushini belgilaydi. Kichik biznes bunday xarajatlarni ko'tara olmaydi. Bunday vaziyatda davlatning vazifasi rivojlanish institutlarini (venchur fondlari, texnoparklar, innovatsiya va texnologiya markazlari, texnologiyalarni uzatish markazlari va boshqalar) shakllantirish, mahalliy kompaniyalarga litsenziyalar sotib olishga ko'maklashish, shuningdek, turdosh tarmoqlar korxonalarini o'rtasida innovatsiyalarning tarqalishini ta'minlashdan iborat.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'lmasov A., Vahobov A. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. TDIU. – T.: Iqtisod va moliya, 2014.
2. Ergashxodjaeva Sh.Dj., Qosimova M.S., Yusupov M.A – Marketing asoslari. 2019
3. Toshkent Moliya Instituti – “Strategik menejment” fanidan o'quv-uslubiy majmua. 2018
4. Бланк И.О. (2003). Управление финансовой стабилизацией предприятий. Киев: Ника-Центр, Желга.
5. Baird, D. G. 1993. The Elements of Bankruptcy. New York: The Foundation Press.